

ВІДГУК
офіційного опонента
кандидата педагогічних наук, професора
Ульянкової Вікторії Станіславівни
про дисертацію Лей Сяо
«ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ КУЛЬТУРНОГО
САМОВИРАЖЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНИХ МИСТЕЦТВ
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ КНР»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки
галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

1. Актуальність теми наукової роботи та її зв'язок із галузевими науковими програмами.

Самовираження – це здатність особистості висловлювати свої думки, почуття та емоції через творчість. Для майбутніх учителів музичного мистецтва самовираження має важливе значення, оскільки воно є складовою їх професійної підготовки та особистісного розвитку. Самовираження допомагає майбутнім вчителям музичного мистецтва розкрити свій творчий потенціал і стати успішними в майбутній професійній діяльності. Через музику вони можуть виражати свою унікальну особистість і творчість, створювати щось нове та унікальне. Культурне самовираження допомагає майбутнім вчителям музичного мистецтва: створити особливий зв'язок з учнями з різних культурних середовищ; залучити учнів до музичного процесу; розширити культурні горизонти учнів та розвитвати їх творчі здібності. Такий підхід до навчання сприяє розвитку музичних інтересів та підвищує мотивацію студентів для дослідження та подальшого вдосконалення у музиці.

Грунтовний аналіз наукового й освітнього поля дали змогу дисертантці виявити основні суперечності, між: актуальною потребою культурного самовираження у майбутніх учителів музичного мистецтва закладів вищої освіти КНР та відсутністю чіткого механізму в її реалізації на практиці у ЗВО; доцільністю використання передових ідей китайських освітньої системи щодо

процесу формування компетентності культурного самовираження майбутніх учителів музичного мистецтва та недостатньою обізнаністю українських дослідників цими ідеями; практичною потребою у формуванні компетентності культурного самовираження майбутніх учителів музичного мистецтва у закладах вищої освіти КНР і недостатньою розробленістю теоретичного та практичного досвіду. Отже, обрана тема дисертації Лей Сяо «Формування компетентності культурного самовираження майбутніх учителів музичного мистецтва в закладах вищої освіти КНР» є актуальною і своєчасною.

Важливо відзначити, що дисертація підготовлена відповідно до науково-дослідної роботи кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Підвищення ефективності педагогічного процесу в середніх загальноосвітніх і вищих педагогічних закладах» (РКЗ1–200199004104 від 23.12.2015 р.) та корелює з новою комплексною темою кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Наукові основи і навчально-методичний супровід педагогічного процесу в закладах освіти: історико-педагогічний, компаративний та прогностичний аспекти (№0121U107474 від 22.01.2021 р.).

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. У процесі здійсненого детального аналізу дисертаційної роботи було з'ясовано, що дослідження окресленої проблеми є цілісним і викладеним послідовно за розгортанням наукового пошуку, оскільки дисертанткою обґрунтовано теоретичні основи формування компетентності культурного самовираження майбутніх учителів музичного мистецтва в закладах вищої освіти КНР та досліджено структуру її сформованості. Мета дослідження реалізується через виконання чотирьох завдань і полягає в тому, що на основі цілісного аналізу необхідно систематизувати теоретичні ідеї й узагальнити досвід формування компетентності культурного самовираження майбутніх учителів

музичного мистецтва в закладах вищої освіти КНР для творчого використання прогресивних здобутків в освітньому просторі закладів освіти України. Позитивно відмічаємо доцільність обраної методології наукового дослідження, що забезпечило цілісність і системність дисертаційної роботи.

Дисертація Лей Сяо має чітку структуру, складається з анотацій, вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (276 найменувань, із них 230 – іноземною мовою) та 4 додатків. Загальний обсяг роботи – 214 сторінок, із них основного тексту – 161.

У розділі 1 «Теоретичні основи формування компетентності культурного самовираження майбутніх учителів музичного мистецтва в закладах вищої освіти» автором розкрито термінологічне поле досліджуваної проблеми, визначено характерні особливості культурного самовираження при підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва; обґрунтовано сучасні можливості прояву культурного самовираження у майбутніх учителів при навчанні в закладах вищої освіти.

Висновки до розділу 1, сформульовані автором, є коректними. Вони зроблені на основі ґрунтовного дослідження джерельної бази, а також узагальнення, аналізу та систематизації провідних науково-теоретичних положень. Викладені відповідно до змісту розділу, вони відображають результати завдань, що були поставлені у дослідженні.

Особливу сумлінність здобувачка виявляє в розділі 2 дисертації («Практика формування компетентності культурного самовираження майбутніх вчителів музичного мистецтва в закладах вищої освіти КНР») у процесі обґрунтування структурних складових компетентності культурного самовираження майбутнього вчителя музичного мистецтва у контексті компетентнісного підходу. На особливу увагу заслуговують визначені можливості ефективного застосування прогресивних ідей китайського досвіду формування

компетентності культурного самовираження майбутніх учителів музичного мистецтва в Україні.

Отже, позитивно відмітимо обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх теоретичне та практичне значення.

3. Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що дисертанткою дійсно вперше: здійснено цілісне дослідження проблеми формування компетентності культурного самовираження майбутніх учителів музичного мистецтва в освітньому просторі закладів вищої освіти КНР; розкрито підходи до визначення суті ключових понять дослідження таких як «культура», «музичне мистецтво», «самовираження», «компетентність», «компетентність культурного самовираження». В дисертації запропоновано авторську інтерпретацію компетентності культурного самовираження, як складного понятійного конструкту, що включає знання, навички та підходи до міжкультурного спілкування на основі розуміння поваги до оточуючих їх ідей, де самовираження втілюється через різні галузі мистецтва та культури. Отже, компетентність культурного самовираження – це здатність та навички проявляти свою індивідуальність, творчість, емоції та особистісні якості через різні види діяльності, такі як мистецтво, музика, література, публічний виступ, письмові та усні висловлювання, а також взаємодія з іншими людьми як в офлайн, так і онлайн просторі. Компетентність культурного самовираження включає здатність виявляти свої унікальні риси, інтереси, думки та переконання, а також ефективно комунікувати ці аспекти своєї особистості з навколишнім світом. Ця компетентність передбачає не лише здатність знайти і виразити свої ідеї, але й уміння адаптуватися до різних ситуацій та аудиторій, дотримуватися норм та культурних особливостей спілкування. Вона сприяє розвитку особистості студента, підвищенню самооцінки та самопізнання, забезпечує здатність студента до самореалізації, позитивного ставлення до себе та своїх можливостей;

визначено структуру компетентності культурного самовираження майбутніх учителів музичного мистецтва в освітньому просторі ЗВО КНР: саморегуляція; адаптивність; благополуччя; взаємодія; постійне навчання та самовдосконалення; розвиток творчих ідей, синтез і поєднання концепцій та інформації з різних джерел; узагальнено досвід формування компетентності культурного самовираження майбутніх учителів музичного мистецтва в освітньому просторі закладів вищої освіти КНР на засадах компетентнісного підходу. Визначено, що до найважливіших факторів успішного застосування компетентнісного підходу в навчанні віднесено: збалансованість між теоретичними та практичними знаннями (китайські заклади вищої освіти акцентують увагу на розвиток як теоретичних знань, так і практичних навичок майбутніх учителів музичного мистецтва. За допомогою інтеграції академічних занять із реальною музичною практикою студенти отримують можливість застосовувати теоретичні знання в практичних завданнях, що сприяє розвитку їхніх творчих здібностей та ефективному самовираженню); підтримка відкритості та творчості (в освітньому просторі КНР стимулюється та підтримується творчий підхід до музичного навчання. Студенти мають можливість виразити свої унікальність та індивідуальний стиль у музичних виступах, композиціях та інтерпретаціях. Це сприяє розвитку їхнього культурного самовираження та допомагає створювати багатогранні та цікаві музичні твори для учнів у майбутньому); інтеграція сучасних технологій (КНР активно впроваджує сучасні технології в музичну освіту, що розширює можливості самовираження майбутніх вчителів музичного мистецтва. Використання комп'ютерних програм для композиції, аранжування та візуалізації музики дозволяє студентам вільно втілювати свої творчі ідеї та експериментувати зі звучанням); активна роль викладача (викладачі в КНР відіграють ключову роль у формуванні компетентності самовираження студентів. Вони не тільки передають знання, а й допомагають студентам розвивати їхні потенційні здібності, виявляти їхні інтереси та творчість. Викладачі стимулюють

активну участь студентів у музичному процесі та надають можливості для вираження індивідуальних музичних ідей); міжкультурна взаємодія (у КНР акцентується важливість взаємодії з різними культурами та музичними традиціями. Студенти мають змогу досліджувати різноманітність музичного спадку Китаю та інших країн, що сприяє розширенню їхнього музичного бачення та розвитку творчої уяви); окреслено перспективи ефективного використання творчого досвіду китайських педагогів та вчених із проблеми формування компетентності культурного самовираження майбутніх учителів музичного мистецтва в освітньому просторі ЗВО України. До найбільш значущих доробків китайської освітньої системи в галузі формування компетентності культурного самовираження майбутніх вчителів музичного мистецтва можна віднести створення сумісних центрів цифрового самовираження, вивчення популярних іноземних мов для розширення горизонтів культурного самовираження, поєднання Західної та Східної музичної традиції на шляху до створення нових творчих рішень у музичному мистецтві й, звісно, найбільш перспективним напрямом формування компетентності культурного самовираження майбутніх вчителів музичного мистецтва може стати інтеграція технологій і цифрових інструментів.

Подальшого розвитку набули наукові уявлення про систему компетентнісного навчання майбутніх учителів музичного мистецтва, зміст їх навчання у ЗВО КНР у контексті формування компетентності культурного самовираження в освітньому просторі закладів вищої освіти.

4. Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях.

Результати дослідження відображено у 17 одноосібних публікаціях, серед яких: 3 статті – у наукових фахових виданнях України, 4 статті – у міжнародних періодичних збірниках наукових праць, 10 тез у збірниках доповідей на науково-практичних конференціях.

Зазначені публікації відображають основні наукові положення, зокрема ті, які здобувачем винесено на захист дисертаційної роботи.

5. Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у можливості запровадження в освітній процес підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва КНР та України, розроблених в дисертації теоретико-практичних матеріалів для підвищення ефективності формування компетентності культурного самовираження, а також оновлено зміст навчальних програм музично-педагогічного циклу, зокрема з порівняльної педагогіки, педагогіки та історії педагогіки, сучасних технологій у музичному мистецтві.

Теоретичні положення роботи та зібраний фактичний матеріал можуть бути використані у процесі науково-дослідної діяльності викладачів, вчених-компаративістів, магістрантів, аспірантів, докторантів; для проведення лекційно-практичних занять, спрямованих на формування компетентності самовираження майбутніх учителів. Матеріали дисертаційного дослідження можуть бути покладені в основу розробки навчальних планів, стандартів вищої освіти України зі спеціальностей «Музичне мистецтво» і «Культурологія», «Освітні, педагогічні науки», навчально-методичного забезпечення процесу професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Основні наукові результати проведеного дослідження впроваджено в освітній процес Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (довідка № 01/10-417 від 30.06.2022 р.), Бердянського державного педагогічного університету (довідка №57-01/809 від 31.08.2022 р.), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка № 642-33/03 від 07.07.2022 р.).

6. Зауваження та дискусійні положення дисертації.

У цілому слід відзначити високий науковий рівень здобувача, обґрунтованість отриманих результатів і вказати на певні положення, які мають дискусійний характер:

1. У дисертаційній праці на сторінках 87-88 представлені різні означення рамок компетентностей для громадян. Бажано було б представити і українські напрацювання з цього питання.

2. У підрозділі 1.2 аналізуються характерні особливості культурного самовираження при підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва. Утім у підрозділі переважно представлені напрацювання, китайської та світової наукової спільноти. На наш погляд українські напрацювання з цього питання могли б мати більшу представленість на сторінках дослідження.

3. У роботі змістовно проаналізовано процес формування компетентності культурного самовираження. Утім, бажано було б більш детально окреслити зміни в системі вищої освіти КНР, які можуть впливати на цей процес.

4. На с. 120 йдеться про дослідження європейських вчених щодо компетентності культурного самовираження (2014-2015). Авторці бажано надати чіткіші визначення та посилання на цю роботу, оскільки вона має значні напрацювання за обраною темою дисертації.

5. У роботі наведені приклади з різних ЗВО України та КНР щодо формування компетентності культурного самовираження майбутніх вчителів музичного мистецтва. Авторці бажано було б представити механізм відбору цих ЗВО, бо дослідження від цього значно виграло б.

6. Авторка дослідження ґрунтовно проаналізувала теоретичні основи формування культурного самовираження майбутніх вчителів музичного мистецтва. Однак, було б доцільно також розглянути роль українських вчених у цьому процесі. Це дозволило б глибше зрозуміти особливості цього процесу в Україні та розробити більш ефективні шляхи його реалізації.

Проте зроблені зауваження суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку результатів представленої дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота Лей Сяо «Формування компетентності культурного самовираження майбутніх учителів музичних мистецтв у закладах вищої освіти КНР» є завершеним, оригінальним, самостійним науковим дослідженням.

За своєю актуальністю, науковою новизною отриманих результатів, теоретичним і практичним значенням, дисертація відповідає спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) та пп. 6, 7 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її авторка Лей Сяо заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор
професор кафедри музично-інструментальної
підготовки вчителя

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Вікторія УЛЬЯНОВА

Підпис *Вікторії Ульянової*
Засвідчую *Вітмане*
Начальник відділу кадрів *Вітмане*
« 04 » *листопада* 20*23* рік

На електронний документ накладено: 1 (Один) підписи чи печатки:
На момент друку копії, підписи чи печатки перевірено:
Програмний комплекс: eSign v. 2.3.0;
Засіб кваліфікованого електронного підпису чи печатки: ПТ Користувач ЦСК-1
Експертний висновок: №05/02/02-1424 від 05.04.2016;
Цілісність даних: не порушена;

Підпис № 1 (реквізити підписувача та дані сертифіката)
Підписувач: УЛЬЯНОВА ВІКТОРІЯ СТАНІСЛАВІВНА 2690412902;
Належність до Юридічної особи: ФІЗИЧНА ОСОБА;
Код юридичної особи в ЄДР: 2690412902;
Серійний номер кваліфікованого сертифіката: 248197DDFAB977E504000000B038F5004E84F703;
Видавець кваліфікованого сертифіката: АЦСК АТ КБ «ПРИВАТБАНК»;
Тип носія особистого ключа: Незахищений;
Тип підпису: Удосконалений;
Сертифікат: Кваліфікований;
Час та дата підпису (позначка часу для підпису): 12:10 05.12.2023;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для підпису від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)
Час та дата підпису (позначка часу для даних): 12:10 05.12.2023;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для даних від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)